

illirizmus korszaka –, majd a modernizmus sem példáz más, mint a térség népeinek szemléleti közösségét. A huszadik századi fejezet – amúgy a kötet legbővegyesebb része – már egy világirodalmilag is számon tartandó, egészen egyéni literatúra eseményeinek mozaikját rakja össze, melynek központi alakja a mifelénk is jól ismert Miroslav Krleža. S példaadó az a teljességre törekvés is, amely az antológia összeállítóját a kortárs horvát irodalom bemutatásakor jellemzi.

Az Eötvös Kiadó szláv vonatkozású kiadványsorozata e kötet által ugyancsak gazdagabbá vált.

GÉCZI JÁNOS

(Szerkesztette Lőkös István,
Eötvös József Kiadó, Budapest, 2005,
880 oldal, 4095 Ft)

UNGVÁRNÉMETI TÓTH LÁSZLÓ:

Nárcisz vagy a' gyilkos önn-szeretet

Ki ne emlékezne Pilinszky János halk szavára, kifinomult mondataira, sápadt arcára és ezüst hajára, amikor Kazinczy szerepében szólalt meg a holdfényben úszó kúria háttéré előtt? Ki ne emlékezne Bódy Gábor *Psyché* című filmjére, amelynek csodálatos világában Ungvárnémeti

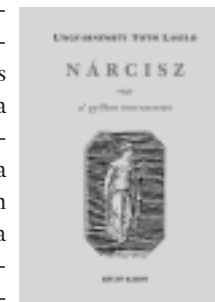
László is megelevenedett? S ha még is – kinek ne lenne kötelező olvasni és ismerni Weöres Sándor *Psyché*jét? Ebbe a varázslatos, tündéri világba repít vissza minket ez a szép formájú és papírú, mívés könyv, Ungvárnémeti Nárcisz-drámájának újra kiadott szövege.

A 19. század elejének finomkodó s egyben kifinomult, edeskes, ám egyben komoly, sőt néha darabos megszólalásait, a korabeli emberek természethez kapcsolódó világszemléletét, az új korszak könnyedségét, a modernizációnak hazánkban ekkor még csak alig lengedező szellőit közvetíti nekünk ez a könyv. Az igazi öntörvényű romantikát, melyben ugyanannyi a báj, mint a nyersesség, ugyanannyi az erő, mint a kecsesség, és a szomorúság, mint a szívárvány.

Ami előttünk áll: egy igazi dráma a 19. század elejéről. Dráma a szöveg műneme éppúgy, mint annak utóélete, valamint dráma a szerzőjének élete és pályája. Tragédia, amely műfajnak egyik legpontosabb meghatározása: „szövegben küzdés”. Küzdelem a nyelvvel, melyet a nemrég felfedezett új lelki tartalmak kifejezéséhez kell hajlítani, ahogy tették ezt az érzékenység poétái, küzdelem a feltételezett olvasóval, hogy a költő megnyerje kegyét, és olvasmányossá tegye saját szövegét anélkül, hogy annak magas színvonalú tartalma sérülne. Küzdelem önmagával is, hogy a kor kívánalmaitól s poétikai elvárásaitól függetlenül olyan

művet alkothasson, amely csak az ő benső világát tükrözi vissza. „Gigászi küzdelem”, mondaná Berzsenyi, akiknek versei éppen ekkor, 1816-ban láttak másodszer napvilágot.

Ungvárnémeti *Nárcisz*a az antik mitológiai motívum nagyon modern feldolgozása, s éppen azért modern, mert nem hagyatkozik a klasszicista irodalmi hagyományokra, amint ezt a szöveget közreadó Hermann Zoltán hosszú, tartalmas utószava élénk tárja. A színdarab szövege egy mozdulattal rántja le az összes antik toposz klasszicista leplét, s a maguk póre valóságában lépteti azokat a dráma szövegébe. Éppen ezért nem szükségesek a korrajzot felfestő párbeszéddek, a cselekményt elő-

remozdító dramaturgiai elemek: csak a lényegre koncentrááló mondatok, a tömör filozófiai mondanivaló kaphat helyet a darabban. Ahogyan a visszafojtott indulatok, a félmondatos zaklatott kitörések irányítják a *Bánk bánt* (1815), úgy Nárcisz történetét is ugyanilyen elhallgatott fél-sorok, ki nem mondott vágyak mozditják előre, ám az ottani vérbő, rafinált és nagyhangú szereplők helyett itt kifinomult nimfák és pásztorok, ókori agg bölcsök jeleneteit olvashatjuk. E darabot ugyanis elsősor-

ban olvasni kell, lassan, ízlelgetve mondatait, sorait, mert csak így bukkan elő a mű igazi, rejtelmes szépsége.

A szöveget betűhív kiadásban kaphatjuk kezünkbe, és ez még tovább növeli a könyv értékét a tudós emberek számára, s nagyobbítja becsét azok előtt, akik a régi kor hangulatába szeretnek burkolózni. A kritikai igényű kiadás talán elbírt volna nagyobb apparátust is, a textolgiai jegyzeteken túl

szívesen olvastam volna tartalmi szövegmagyarázatokat, s talán a filológiai forráskutatásban és a korabeli művekkel való kapcsolatkeresésben is lehetett volna nagyobb területet bejárni, ám a kötet éppen így, a maga lényeg-

re törő szövegközpontúságában válik majd időtállóvá a magyar irodalmi kánonban.

Remélem, hogy e könyvnek lesz folytatása, s Hermann Zoltán kifogyhatatlannak tűnő munkabírása újabb izgalmas és ritkaságszámba menő szövegkiadásokkal ajándékozhatja meg a magyar olvasóközön-

BUDAI JÁNOS

(Ráció Kiadó, Budapest, 2005,
120 oldal, 1800 Ft)